

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОРГАНИЗАЦИОННАТА
КУЛТУРА И ЕКИПНА ЕФЕКТИВНОСТ В ИТ СЕКТОРА

автор: Цветелина Цветанова Панчелиева

научен ръководител: професор д.пс.н. Снежана Илиева

рецензент: проф. д.с.н. Цветан Давидков – член научно жури в
съответствие със Заповед РД 38-689 / 15-11-2017 на Ректора на
Софийския университет.

Рецензираният текст е дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ по професионално направление 3.2 “Психология”, научна специалност „Трудова психология“. Авторката е редовен докторант към катедра „Трудова, организационна и педагогическа психология“. Тя е изпълнила предвидения учебен план в пълен обем.

Трябва да отбележа, че с удоволствие препрочитам този текст, тъй като откривам способността на авторката критично да преценява по-ранни дискусии и да подобрява текста.

В *дисертационния текст се изследва* връзката между конкретни организационни фактори и ефективността на екипа. *Основни ключове* за разбиране на дисертационното изследване са: организационна култура - ОК (рамка на конкуриращи се ценности), стратегическа ориентация - СО, екипна ефективност - ЕЕ.

Дисертационният труд е с общ обем 282 страници. *Структуриран е*, както следва: Увод (с. 4-7); част I - ОРГАНИЗАЦИОННА КУЛТУРА, ЕКИПНА ЕФЕКТИВНОСТ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ОРИЕНТАЦИИ В ИТ СЕКТОРА (8-79); част II - МЕТОДИКА И ДИЗАЙН НА ИЗСЛЕДВАНЕТО (80-111); част III - АНАЛИЗ И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА ПОЛУЧЕНИТЕ РЕЗУЛТАТИ (112-209); ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ (210-212); Заключение (213-215); Библиография (216-229); Публикации по темата на дисертационния труд (230-231); Приложения (232-282).

В увода са заявени целта, актуалността / значимостта на темата, основната изследователска теза.

Част I има теоретичен характер – тя е посветена организационната култура, стратегическите ориентации, екипната ефективност, тенденциите в развитието на екипите в ИТ сектора. *Организационната култура* се инструментализира чрез подхода на Камерън & Куин (конкуриращи се ценности); *стратегическите ориентации* се интерпретират въз основа на Хакала & Со (автореферат, с. 10); за *екипната ефективност* се синтезират различни модели (автореферат, сс 10-12; с. дисертация – с. 48 и сл.). Авторката насочва вниманието си към екипното изпълнение,

привързаността към екипа и споделените ментални модели като основни фактори на екипната ефективност – на тази основа се създава изследователски въпросник.

Във втората част – МЕТОДИКА И ДИЗАЙН НА ИЗСЛЕДВАНЕТО – се представя моделът на изследването (автореферат, с. 14; дисертация – с. 81); целта, задачите и хипотезите. Дефинирани са 6 хипотези; посочват се статистическите процедури за обработка на данните; коментират се изследователските инструменти; в тази част са дефинирани ограниченията на изследването.

В част III са представени и интерпретирани получените резултати. Логиката е следната: самостоятелни центрове са ОК, СО и ЕЕ. Понататък се прави преход към резултатите за релацията между заявените три области. Самостоятелно се разглеждат влиянията на ОК и СО върху ЕЕ (глава III, т. 5), а така също посредническата роля на СО между ОК и ЕЕ (глава III, т. 6). В края на тази глава самостоятелно внимание е отделено на качествените методи.

Информационните източници са 236, предимно на английски. Все още е налична възможността да се увеличат източниците на български език.

В приложение са представени: въпросник „Организационна култура и екипна ефективност“ – на български и английски език; въпроси за полу-структурирано интервю; резултати от статистическата обработка на данните.

Оценка на текста. *Цялостната ми оценка за текста е положителна.*

Основни аргументи:

- Тематичното поле е актуално; изследователският интерес към него нараства; предоставя благоприятни възможности за учене чрез „изследователско действие“.
- Авторката си поставя амбициозна цел и изследва взаимовръзки между три достатъчно сложни явления (организационната култура – ОК; стратегическите ориентации – СО; екипната ефективност – ЕЕ). Това е предизвикателно; същевременно крие рискове.
- В текста е налице относителен баланс между отделните необходими части на дисертацията: начални заявки (в увода); теоретични конструкции (част I); конкретизации във връзка с изследването (част II); представяне и анализ на резултатите (част III). Може да се проследи и защити логиката на дисертационното дирене. Целите, задачите и работните хипотези дават същностна представа за насочеността и логиката на дисертационното дирене.
- Основният теоретичен модел (автореферат, с. 14; дисертация – с. 81) дава добра ориентация за проследяване хода на дисертационното дирене. Направена е стъпка в правилна посока по отношение на обосноваване на издигнатите хипотези и заявка за начина на тяхната проверка.
- Параметрите на изследването (вкл. постигнатият корпус от изследвани лица – 494) дават основание да се приеме, че

данните и резултатите са с добра представителност. Апаратът за обработване на данните / проверка на хипотезите се използва коректно.

- Представянето на резултатите следва логиката „от по-простото към по-сложното“. Общата картина на изследваните явления (ОК, СО, ЕЕ) и диференциациите в зависимост от избрани параметри са представени ясно и са добре онагледени. Същото важи за резултатите спрямо двумерните релации ОК-ЕЕ, ОК-СО, СО-ЕЕ и обобщението: ОК – СО – ЕЕ.
- Въз основа на получените резултати, в заключението авторката очертава контурите на бъдещи проучвания. Тази перспектива създава по-цялостен изследователски контекст за разбиране както на вече направеното, така и на предстоящото.
- Докторантът / докторантката показва добра информираност и добри сръчности в избраната изследователска сфера. Анализът на информационните източници подкрепят твърдението, че са използвани както текстове, които са базови за посочените области, така също изследвания, актуална периодика и др. Използването на информационните източници е коректно.
- Като цяло текстът е написан на ясен и разбираем език. В езиково отношение са възможни подобрения.
- В целия текст се откриват доказателства, че авторката „плува в свои води“. С други думи, постигната е основна цел на докторантурата: разширяване на научния кръгозор; повишаване на професионалната подготовка; усвояване на умения за самостоятелна изследователска работа.

Дискусия. Критични бележки. Препоръки

Всичко в този раздел следва да се приема като възможности за подобряване; в никакъв случай като отричане на постигнатите добри резултати.

- В миналата версия на текста анализът на качествените методи беше изведен като т. 1 в глава III; сега той е накрая на тази глава (т. 7). Продължавам да мисля, че структурата (поредността) на представяне на получените резултати се задава от логиката на въвеждане на хипотезите (а не от характера на използваните методи). Поради това (на мястото на дисертанта) бих използвал / коментирал резултатите, получени чрез качествени методи, при обсъждането на съответните хипотези (а не самостоятелно).
- В този вариант на текста авторката е направила крачка в посока обосноваване на хипотезите (дисертация, сс 86-88). Това е положително. Но – като цяло – е недостатъчно. Стремежът да се обоснове по-широко (и „обговори“) една хипотеза не е самоцел – това усилие допринася за по-дълбокото осмисляне на елементите на проучването и, впоследствие, допринася за по-добро качество на анализа на получените резултати.
- Същото важи за предварителната яснота относно начина на проверка на хипотезите. В този вариант на текста е налице такава заявка на равнище посочване на статистическа процедура / метод. Ползена стъпка би било още при издигането на хипотезите да се отговори и на въпроса: кога (при какви

результати) ще се счита, че дадена хипотеза се потвърждава / отхвърля (частично потвърждава / отхвърля) и т.н.

- Глава III е „олекотена“ частично, но все още остава непомерно доминираща като обем – при публикуване на текста може да стане още по-стегната и информативна.
- Направени са подобрения, но на места текстът все още има нужда от *стилистични подобрения* (например, вместо *повлияват на* – *влият върху*; вместо *достигания* (рус.) – *постижения*; вместо *в тази връзка* – *във връзка с това*; може да се подобри пунктуацията (пример – автореферат, с. 31); и повече точност на изказа.

Оценка на приносите. Претенциите за приноси могат да бъдат подкрепени (автореферат – с. 31-32). Те са материализирани в синтеза на „теоретико-емпиричен модел“¹, чрез който концептуално се обединяват ОК, ЕЕ и стратегическите ориентации. Въз основана модела е създаден и валидиран инструмент за емпирично изследване. Очертаването на профили за ИТ сектора в категории на ОК, СО и ЕЕ също е информативно и евристично. Въз основа на проверката на издигнатите хипотези е налице ново знание; получени са факти, чрез които се препотвърждават закономерности, установени в други условия и социо-културна среда.

Приносите са на равнище развитие на методологията и инструментариума за изследване на връзките между ОК, СО и ЕЕ; ново специфично знание за конкретен бранш; обогатяване на

¹ Определението *теоретико-емпиричен* ме смущава.

съществуващото знание. Важно е да се подчертае практическата полза и приложимост на това знание – за работата на мениджърите, специалистите по ЧР, други функционални специалисти.

Автореферат. Авторефератът (в обем от 33 страници) представя вярно текста на дисертационния труд. В началото е представена разгърнатата структура на дисертацията; следва добре структурирано съдържателно представяне на основните идеи и резултати. Доминира стилът „преразказ на дисертацията“.²

Публикации. Представен е списък с 11 публикации, свързани с дисертацията. Девет от тях са с еднолично авторство; две – в съавторство. Пет от текстовете са на английски език. Текстовете представят съществени резултати от дисертационното изследване. Броят и характерът на публикациите удовлетворяват напълно (надхвърля) изискването за публикационна активност. Предвид получените резултати от дисертационното изследване, препоръчвам на авторката да публикува и в издания с по-високи претенции и разпознаваемост.

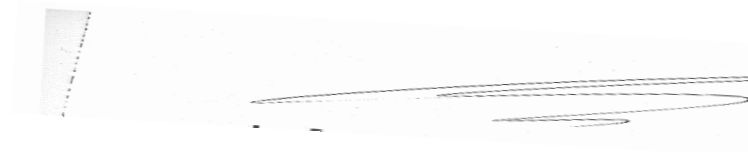
Лични впечатления. Познавам г-жа Цветелина Панчелиева като студентка и редовен докторант към катедра „Трудова, организационна и педагогическа психология“. Впечатленията ми са еднозначно положителни. Смятам, че е колега с голям капацитет, който целенасочено развива. Организирана, целенасочена. В нейно лице виждам стойностен млад колега.

² Друг подход е авторефератът да бъде изграден като сбита, структурирана, обобщена „мини-дисертация“.

Заключение. Предвид казаното по-горе, правя следния *ИЗВОД*: текстът съответства напълно на изискванията за присъждане на образователната и научна степен ДОКТОР по професионално направление 3.2 "Психология", научна специалност „Трудова психология“. Убедено ще гласувам за присъждане на г-жа Цветелина Панчелиева на образователната и научна степен ДОКТОР. Убеден съм в положителния вот на уважаемите колеги от научното жури.

София, 07 януари 2018 г.

Рецензент:

(проф. д.с.н. Цветан Давидков)